

N:o 55.

[Ank. till Riksd. Kansli den 30 April 1884, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, angående beviljande af anslag för en hamnanläggning vid
Stora Rör på Öland.*

(R. A.)

I en den 9 innevarande April aflåten, till Stats-Utskottets behandling remitterad proposition (N:o 37) har Kongl Maj:t föreslagit anläggning af en hamn vid Stora Rör på Öland.

Af den nådiga propositionen inhemtas, att, sedan Riksdagen till anskaffande af ett isbrytande ångfartyg för upprätthållande af kommunikationen vintertiden mellan Öland och fastlandet på extra stat för år 1883 anvisat ett anslag af 146,300 kronor, men kostnaderna för anskaffandet af det för berörda trafik numera upplåtna ångfartyget »Öland» uppgått till allenast 116,043 kronor 89 öre, samt å nämnda anslag sålunda uppkommit en behållning af 30,256 kronor 11 öre, så hade, efter erhållet uppdrag af Gärdslösa, Långlöts, Runstens, Glömminge, Högsrums och Repplinge kommuner på Öland, ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, A. P. Danielson, i en till Kongl. Maj:t ingifven skrift, under förmälan, hurusom de fördelar med hänsyn till kommunikationen mellan fastlandet och Öland, som vunnits genom isbrytorefartygets anskaffande, skulle i väsentlig mån ökas, derest fartyget, som hittills hufvudsakligen gjort turer mellan Kalmar och Färjestaden på Öland, komme att regelbundet angöra äfven andra hamnar på ön, samt att i dylikt fall såsom angöringsplats företrädesvis egnade sig färjplatsen Stora Rör,

hvilken, belägen på ungefär lika afstånd från öns båda ändpunkter, erbjöde god hamnplats, i underdånighet anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för att vid Stora Rör åstadkomma en för trafiken mellan nämnda ö och fastlandet af behovet påkallad hamn, samt att framställning måtte göras hos Riksdagen om anvisande af de för hamnbyggnaden erforderliga medel, hvartill ofvanberörda öfverskott antagligen skulle kunna lemna tillgång.

Till stöd för den underdåniga ansökningen anfördes vidare, att hemmanet Stora Rör eller Rørsberg, hvarå nämnda färjplats vore belägen, och hvilket tillhörde staten samt för närvarande vore utarrenderadt på tjugu år, hade ett i förhållande till den öfriga delen af Öland centralt läge i en bördig och tätt bebyggd trakt; att allmän farväg ledde till Stora Rör; att detta ställe vore den punkt på ön, derifrån under svåra väderleksförhållanden största möjligheten förefunnnes att upprätthålla förbindelsen med fastlandet, enär farleden utanför och intill detta ställe vore djupare, rymligare och mera fri från grund än den öfriga delen af farleden i Kalmar sund; att posten till och ifrån Öland af ålder befodrads öfver Stora Rör; samt att Stora Rör, i hvars närhet Ispeudde fyr vore belägen, skulle blifva en synnerligen lämplig hamn för det djupgående postångfartyget Öland så väl under bestämda turer å sistnämnda ort som ock då fartyget för drifis, storm eller lågt vattenstånd ej kunde uppehålla den hufvudsakliga traden Kalmar—Färjestaden.

Efter det Kongl. Maj:t i anledning häraf genom nådig remiss anbefalt Generalpoststyrelsen att inkomma med underdånigt yttrande, åtföljdt af plan och kostnadsförslag, har Generalpoststyrelsen i underdånigt utlåtande den 7 sistlidne Mars öfverlemnadt ett af Kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen C. H. Öhnell i ämnet afgifvet betänkande med dertill hörande kartor och ritningar samt kostnadsförslag.

Enligt detta förslag har kostnaden för hamnbyggnaden jemte särskild tilläggsbrygga beräknats till 40,000 kronor, hvilket belopp komme att ökas med 6,300 kronor, derest norra vågbrytaren gäfves sådan form, att densamma blefve användbar jemväl såsom landningsbrygga. Då fartyget Öland skulle ligga 2,52 meter (8,49 fot) djupt, har hamnens vattendjup beräknats till minst 2,6 meter (8,76 fot) under lägsta vattenytan, motsvarande 3,28 meter (11 fot) vid vanligt vattenstånd.

För egen del har Generalpoststyrelsen anført, att då, enligt hvad styrelsen varit i tillfälle att inhemta, icke ringa svårigheter mötte för postångfartyget Öland att under ogynnsamma väderleksförhållanden,

såsom isgång med stark ström eller storm med mer än vanligt lågt vattenstånd, angöra Färjestaden, till hvilken ort fartyget hittills gjort sina turer, en hamnbyggnad vid Stora Rör af beskaffenhet att äfven under svårare väderleksförhållanden bereda tillträde och skydd för postångfartyget, tvifvels utan skulle vara i hög grad egnad att befrämja det med fartyget afsedda ändamål.

Efter granskning af den uppgjorda planen för hamnbyggnaden har Kongl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, instämmande i de af sökanden och Generalpoststyrelsen uttalade åsigter angående nyttan och behovet af en hamn vid Stora Rör, i afgifvet underdånigt utlåtande af den 28 sistlidne Mars förklarar sig icke hafva funnit skäl att mot byggnadsplanen i dess helhet göra någon erinran, men beträffande detaljerna tillstyrkt några ändringar i syfte dels att öka hamnens djup till minst 2,8 meter (9,48 fot) vid lägsta vattenstånd, dels ock att åt densamma i öfrigt bereda större styrka och varaktighet. Genom de sålunda föreslagna förbättringarne skulle kostnaden för anläggningen, enligt det af Öhnell föreslagna billigare alternativet, som af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen förordades, komma att ökas från 40,000 kronor till 46,500 kronor, hvartill styrelsen ansett böra ytterligare läggas ett belopp af högst 4,000 kronor för oförutsedda utgifter till följd af under byggnaden möjligen inträffande haverier, så att kostnaden i sin helhet sålunda skulle komma att uppgå till 50,500 kronor.

Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen har tillika hemställt, att för beviljandet af det särskilda anslag, som kunde komma att för hamnbyggnaden begäras, måtte såsom vilkor stadgas skyldighet för vederbörande kommuner att för framtiden underhålla hamnen mot rättighet för dem att enligt vederbörligen fastställd taxa uppbära hamnafgifter af andra än kronans fartyg; och har i anledning af denna styrelsens hemställan sökanden Danielson inkommit med en ytterligare skrift i ämnet, deruti han anhållit, att nyssnämnda vilkor måtte inskränkas dertill, att underhållsskyldigheten finge öfvertagas af en eller flere kommuner, samt att deusamma förklarades afse endast sådant underhåll, som i vanliga fall ifrågakomme, men deremot icke underhåll eller reparationer, som kunde blifva en följd af hamnens skadande genom storm eller is.

Då det från statens sida måste utgöra en berättigad hänsyn med afseende å den från fastlandet afskilda betydande landsdel, hvarom här är fråga, att det ändamål, som afsågs med anskaffandet af det ofvannämnda isbrytarefartyget, eller att året om kunna uppehålla kommunikationen mellan fastlandet och Öland, kan så fullständigt som möjligt vinnas, men dertill fordras att å lämplig punkt på ön beredes

en hamnplats, som kan af fartyget angöras äfven under de svårare trafikförhållanden, hvilka vintertiden ofta inträffa, samt färjplatsen Stora Rör så väl med afseende å belägenhet som andra omständigheter måste anses för en hamnanläggning med dylikt ändamål synnerligen lämplig, hvartill kommer att, såsom Kaptenen Öhnell i sitt yttrande i ämnet erinrat, en hamn vid Stora Rör skulle blifva till gagn äfven för sjöfarten i allmänhet, har Kongl. Maj:t ansett staten så mycket hellre böra lemna sin medverkan till den ifrågakommande hamnens åstadkommande, som de besparingar, hvilka uppstått på de för isbrytarefartygets anskaffande beviljade medlen, äro tillräckliga för att bestrida mer än hälften af kostnaden för hamnbyggnadens utförande. Dessa besparingar utgöra nemligen 30,256 kronor 11 öre; och då kostnaden för hamnbyggnaden, inberäknadt godtgörelse till Kaptenen Öhnell för den af honom uppgjorda planen och de efter all anledning föga betydande ersättningar, som kunna ifrågakomma till arrendatorn af hemmanet Stora Rör och egaren af det angränsande Isgärde för intrång i följd af hamnanläggningen, läser kunna i ett för allt beräknas till 51,000 kronor, skulle alltså för hamnbyggnadens utförande, utöfver de ofvannämnda besparingarne, erfordras ett belopp af 20,743 kronor 89 öre, eller i jernadt tal 21,000 kronor.

Kongl. Maj:t, som, lika med Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, ansett underhållet af den ifrågasatta hamnbyggnaden böra, emot rätt att enligt fastställd taxa uppbära hamnafgifter af andra än kronans fartyg, åläggas de angränsande kommunerna, dock med den begränsning, att underhållsskyldigheten icke utsträcket till botande af skador, som uppstå genom svårare naturhändelser, har alltså föreslagit Riksdagen att för anläggning af en hamn vid Stora Rör, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Kaptenen Öhnell uppgjorda förslag, med deri af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen förordade ändringar,

dels ställa till Kongl. Maj:ts förfogande de besparingar till belopp af 30,256 kronor 11 öre, som uppstått på det för år 1883 till anskaffande af ett isbrytande ångfartyg för upprätthållande af kommunikationen mellan Öland och fastlandet på extra stat beviljade anslag af 146,300 kronor;

dels ock på extra stat för år 1885 anvisa ett anslag af 21,000 kronor;

under vilkor att hamnen angränsande eller närbelägna kommuner förbinda sig att, mot rättighet att enligt vederbörligen fastställd taxa uppbära hamnafgifter af andra än kronans fartyg, vidkännas alla kost-

nader för hamnbyggnadens underhåll, med undantag endast af sådana, som framkallas af svårare naturhändelser.

Ehuru Utskottet anser, att det varit önskligt, om vid framställningen om statsanslag till ett fartyg för postförbindelsen mellan Öland och fastlandet äfven behovet af en ny hamn utom den vid Färjestaden blifvit framhållet, har Utskottet, som, efter granskning af handlingarna, funnit den föreslagna hamnanläggningen af gagn så väl för orten och för sjöfarten i allmänhet som i synnerhet för nämnda postförbindelse, funnit sig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i hufvudsakliga delar. Härvid har Utskottet likväl ansett några mindre modifieringar deri böra ifrågasättas. Dels har Utskottet nemligen, då sjelfva hamnanläggningen skulle på statens bekostnad utföras, funnit det vara billigt, att åtminstone all den mark, som för anläggningen erfordrades, blefve kostnadsfritt för ändamålet tillgänglig, och dels har Utskottet, beträffande den föreslagna bestämmelsen, att från underhållsskyldigheten skulle undantagas sådana kostnader, som framkallas af svårare naturhändelser, trott en sådan afvikelse från gällande stadganden i fråga om underhåll af allmänna arbeten, som blifvit med understöd af allmänna medel utförda, vara i någon mån betänkelig och ej heller erforderlig. Då staten bekostar hamnarbetet, synes det vara skäligt att intressenter i orten, såsom kommuner, landsting, hushållningssällskap eller andra, vidkännas underhållsskyldigheten. Tolkningen af denna skyldighets rätta omfång och hvad med svårare naturhändelser rätteligen skulle förstås kunde ock möjligen gifva anledning till tvister, och om en olyckshändelse skulle inträffa af sådan beskaffenhet, att det ej billigtvis bör åligga vederbörande intressenter i orten att iståndsätta hvad derigenom blifvit skadadt, står det alltid vederbörande öppet att gå i författning om framställning i ämnet hos Kongl. Maj:t och Riksdagen.

Då, ur statens synpunkt, ifrågavarande hamnanläggning närmast påkallas af omsorgen om postförbindelsens upprätthållande mellan fasta landet och Öland, och då större delen af kostnaden skulle utgå af besparingarne å det i riksstaten för år 1883 bland extra ordinarie anslagen under sjunde hufvudtiteln uppförda anslag till anskaffande af ett isbrytande ångfartyg för upprätthållande af kommunikation mellan Öland och fastlandet, har Utskottet funnit ifrågavarande anslag, hvars äskande blifvit på föredragning af Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet beslutadt, böra å sjunde hufvudtiteln uppföras.

På grund af hvad ofvan anförts, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må på det sätt bifallas, att Riksdagen, för anläggning af en hamn vid Stora Rör, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Kaptenen Öhnell uppgjorda förslag, med deri af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen förordade ändringar,

dels ställer till Kongl. Maj:ts förfogande de besparingar till belopp af 30,256 kronor 11 öre, som uppstått på det för år 1883 till anskaffande af ett isbrytande ångfartyg för upprätthållande af kommunikationen mellan Öland och fastlandet på extra stat beviljade anslag af 146,300 kronor;

dels ock under sjunde hufvudtiteln på extra stat för år 1885 anvisar ett anslag af 21,000 kronor;

under vilkor ej mindre *att* all för hamnanläggningen erforderlig mark, som ej redan tillhör staten, varder kostnadsfritt åt staten upplåten, och den staten tillhöriga, utarrenderade mark, som för anläggningen erfordras, utan hinder af arrendeaftalet och utan utgift för staten för ändamålet tillgänglig, än ock *att* närgränsande kommuner eller andra intressenter i orten, som af Kongl. Maj:t godkännas, förbinda sig *att*, mot rättighet att enligt vederbörligen fastställd taxa uppbära hamnafgifter af andra än kronans fartyg, vidkännas alla kostnader för hamnbyggnadens underhåll.

Stockholm den 30 April 1884.

På Stats-Utskottets vägnar:

Gustaf Sparre.
